

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. XIV. - Infinitum verum impersonale, tempora personalia explicantur.
Esse, fore omnium tenporum, ut amare & amavisse: venturum fore

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

De Partibus Orationis. 71

moses omnes. Cicero ad Trebatium: Rescripsi quam gratum mihi esset futurum, si quam plurimum in te studii, officii, liberalitatis contulisset. Virgil. Verum anceps fuerat belli fortuna, fuisset.

In futuro tertio, quod imperativum vocant, *Futurum Imperativi.* hæ voces, *ama*, & *amato*, non differunt: nam vulgo putant, *ama*, præsentis esse, & *amato*, futuri remotissimi; quasi verò possumus, nisi de futuro, imperare. Lucanus de longissimo tempore dixit; Totum sub Latias leges cum miseris orbem, In te verte manus: & Propertius utramque vocem in eodem sensu conjunxit; Aut si es dura, nega; sen es non dura, venito. Virgil. Et potum pastas age Tityre, & inter agendum Occursare capro (cornu ferit ille) carveto. Idem Georg. Nudus ara, sere nudus: & subdit; Primus humum fodito. Laudato ingentia rura, exiguum colito. Ridiculum igitur fuerit dicere, *Ama*, *ama tu* luego: *Amato*, *ama tu* despues.

C A P. XIV.

Infinitum verum impersonale. Tempora personalia explicantur. Esse, & Fore omnium temporum, ut *Amare*, & *Amavisse*: venturum fore.

Infinitum verbum est, * quod personas, modos, & tempora non finit, „ [sive quod „ personis, numeris, & temporibus non
E 4 „ defi-

* Quod personas, modos & tempora non finit] Gravissima occurrunt passim in hoc opere Errata, seu perperositas ipsius Auctoris, seu typographica. Certe & hoc loco nullus dubitem, voluisse Sanctium, *personas, Numeros, & tempora*, sicuti supra cap. 12. de Infinito locutus est. Acc-

cedit, quod mox de personis & Numeris jam dixisse se ait. & tantum superesse *questionem de temporibus*, nulla *Modorum*, qui & alieni ab hoc loco, facta mentione. Ceterum ego Infinita *omnia persona & Numeri* dicenda patrem, quia cum omnis persona & numeri nominibus construuntur, nullamque terminationum istis de causis habent differentiam. At verò cum *temporum* respectu in varias discreta sint terminationes, nulla est satis iusta causa, Infinitis negandi *Temporum* discrimen. Confunduntur aliquando? At idem accidere etiam Subjunctivis & Indicativis supra p. 67. ostendimus, rationemque dedimus ejus rei, maxime de Præsenti Indicativi, quod inprimis, & æque ac Infinitum Præsens, in usum præteritæ vel futuræ rei sæpe confertur, nec tamen propterea nullius est certi *temporis* in ratione Grammatica. Fateor equidem, aliquanto magis promiscuum videri & confusum apud Auctores in Infinito earum terminationum, quibus *Tempora* distinguuntur, usum. Sed ratio est, quia sæpe Infinitum, non tanquam Verbum, sed tanquam Nomen verbale (V. infra III. 6.) usurpatur à Scriptoribus sine ullo respectu temporis cuiuscunque, maxime in locutionibus, ubi nulla potest esse ambiguitas, nec ulla temporis ratio habetur, aut requiritur. At vero ubi diversa tempora per Infinitum in una periodo exprimi necesse est, illa quoque per varias Infinitii terminationes æque ac Finiti, diligenter distinguere Veteres, sicuti hoc ipso capite ipse Sanctius agnoscere cogitur. Præterea, nihil foret mirum, si quæ Auctorum loca in his quoque parum Grammatica proferri queant, quum sæpe usus recesserit ab analogia, ut supra ad cap. I. ostendimus, & vel maxime ex Infinito Futuri, *Amaturum esse*, circumlocutionibus patet. Has enim omni Generi & Numero in Nominibus applicuisse aliquando deprehenditur, tanquam æque invariabiles & indeclinabiles, ac *amare & amarisse*. *Voluti*, *Credo inimicos meos hoc dicturum*, Et, *Non putant hoc eam facturum*. Vide Gell. I. 7. Vossium de Anal. III. 16. & infra III. 11. Gellius quidem hæc locutiones sollicitissimi excusare tentat auctoritate plurimorum exemplorum; Scioppius infra d. I. figurata interpretatione, tanquam si diceretur, *Credo inimicos meos esse negotium, hoc dicturum*. Sed profecto non putem in prisca illa omnium rerum simplicitate, & necdum constituta arte Grammatica, tam contortam & absonam auribus fuisse rationem constructionis, maxime quum in promptu, & obvia esset alia expedita profus, & facilis ac naturalis. Sed videntur potius prisca illi repertas hæc locutiones in paradig-

ma-

mate sibi in pueritia proposito simpliciter habuisse pro Futuro Infiniti, & proinde sicut Præiens & Perfectum Infiniti omni constructioni convenit, similiter & eas sine ulla variatione diversæ constructioni applicuisse, quod secus faciendum animadverterunt, atque etiam fecerunt posteriores, quum jam ars Grammatica, & Syntaxeos ratio magis esset illustrata. Habuit autem Infinitum olim tres proprias, sed inter se diversas terminationes pro ratione temporis triplicis, Præteriti, & Futuri, *amare, amavisse & amassere*. Postremam hanc in usu fuisse Veteribus satis probavit Vossius Analog. III. 17. Ei vero deinceps suffecta circumlocutio, & ipsa quidem primo tanquam nulli prorsus variationi obnoxia, postea tamen rectius ei, quam Genus & numerus requirebat. Diversæ illæ triplicis temporis terminationes formatæ sunt omnes à Subjunctivi diversis temporibus, *amare* ab *amarem*, *amavisse* ab *amavissem*, *amassere* antiquum ab *amasso* item antiquo. Rem ita se habere manifestum est ex eo, quod eadem prorsus est formatio secundi Subjunctivi, & primi illius Infiniti, etiam quum ab analogia recedit, veluti à *Volo, Vellam, velle*, à *Fero, Ferrem, ferre*, à *Euo, forem, fore*, à *Sum, essem, esse*, à *Nasco, noscerem, noscere*, & *nossem, nisse*. Patet hinc duplex error Vossii, prior, quod Anal. III. 16. *Fore* proprie *Præteriti*, non *Futuri esse temporis*, Augustino Saturnio negat, cum tamen eodem modo formetur ac reliqua ab Imperfecto Subjunctivi, ablato tantum *Mi*: ac proinde in ratione Grammatica, quum ejusdem sit originis & formationis, eandem, quam reliqua illa, habere naturam & tempus debeat. Quod autem maxime ad futuram rem significandam adhibetur, illud non ex Grammatico hujus vocis Tempore, sed ex ipsius Verbi significatione, quæ est, nasci, fieri, oritur. Alter error est, quod ibidem asserit, primam infiniti formam non continere significationem præteriti Imperfecti, sed id facere secundam solummodo, quum tamen Prima, ut ostendimus, sit orta ab ipso Imperfecto verbi Finiti, & præterea plerumque, certe in omnibus pene exemplis à Sanctio hic allatis de Prima illa in significatione præteriti, si traducatur in locutionem finitam, per Imperfectum esse ferri posse & debeat. Veluti, *de caelo tactus memini prædicere querens*, h. e. memini, quum id prædicere, vel, ejus temporis, quod id prædicebant. Et sic in ceteris, ubi aliquid præteriti hæc forma Infiniti ipsa videtur significare. Et hoc pacto evaditur etiam illud, quod ex hoc usu primæ formæ in sensu præteriti concludi ad rejiciendam in ea

„definitur; aut quod certam, & definitam
 „personam, certum numerum, & certum
 „tempus non habet;] ut *amare, amari, amavisse*.
 Ac de personis, & numeris jam diximus: de
 temporibus major est quæstio; de quibus an-
 tequam disputem, apponam Consentii Rō-
 mani præclara verba, cui hanc pulchram doctri-
 nam de veris Impersonalibus me fateor debere.
Qualitas, inquit, verborum, aut finita est, aut in-
finita: finita est, quæ notat certam personam, certum nu-
merum, certum tempus; ut, lego, scribo. Infinita
est, in qua hæc universa confusa; ut, legere:
legere enim & ego, & tu, & ille potest; item legere
& unus, & plures dicuntur; item legere, etiam pos-
sum hodie, & heri potui, & cras potero. Quoniam
ergo hæc neque personam, neque numerum, neque cer-
tum tempus definiunt, & ubique natura simplici eodem
modo respondent, infinita dicuntur. Hæc ille; qui
præterquam quod egregie naturam infiniti,
seu impersonalis verbi demonstrat, refellit
eorum errorem, * qui modum infinitivum vo-
 ca-

significationem & distinctionem temporis voluit Sanctius.
 Quæ sententia tanto magis est rejicula, quod sola hæc
 Infiniti forma per se vix unquam ad præteritum deno-
 tandum adhibetur: Nec enim ex. gr. *Scio te illud habere,*
 & similia, simpliciter in significatione præteriti usurpata
 temere occurrunt. Accedit vel maxime, quod & hæc
 & reliquæ Infiniti formæ deriventur proxime ab iisdem fi-
 niti temporibus, quorum istæ quoque esse vulgo credun-
 tur, & quorum usus potissimum interviunt. Equè ac in
 lingua Græca, ubi eadem sunt tempora, eademque
 characteristicæ singulorum temporum in infinito, quæ in
 Finito.

* *Qui modum Infinitivum vocarunt*] Sic tamen & ipse Gel-
 lius in seqq. verbis, sed quæ plane aliter se habent,
 quam heic citantur. Nempe, illa, occisurum, facturum
 esse, in infinito modo dixerunt, qui modus neque in numeros,
 neque in personas, neque in genera, neque in tempora distri-

bi-

carunt, quum sit merum verbum. Eadem *Nullus ferè Aulus Gellius libro primo, cap. 7. Qui est modus modus dicendi, inquit, neque in modos, neque in personarum, neque in genera, neque in tempora distrahatur, sed omnia istaec una eademque declinatione complectitur.*

Vidit etiam hæc Accursius in l. Stipulationum. §. stipulatio, verbo, daturum. D. de verbor. oblig. *Quia verba, inquit, infiniti modi etiam ad futurum respiciunt, Et ideo dicuntur infinita, quia omne tempus respiciunt: recte enim dicitur, volui legere, volo legere, volam legere. Hæc ille rectè, nisi modum vocasset infinitum. * Nunc accipe testimonia de præterito in tuo illo præterito infinitivi: Cicero; Eo die nos quoque multa verba fecimus, maximeque visi sumus senatum commovere. Catull. ad Manlium; Quale ferunt Graji Peneum propter amatum, Siccarum emulsa pingue palude solum. Mart. lib. 6. Lusum erat sacre comitia*

hæc. Vides hic Modum appellari discrete, & in citando Gellio eundem hic errorem commissum, qui supra, modos pro numeros exhibendo. Tum scito, Phil. Rubenium in Electis II. 17. delere hæc verba, neque in tempora, in quibus solis consistit, quod ex Gellio probatum volebat Sanctius, de non statuenda Infiniti in Tempora distinctione.

** Nunc accipe Ex.] In compluribus sequentium exemplorum, ipso Infinito nihil præteriti, certe non perfecti significatur. Visi sumus Senatum commovere. Hic illud commovere præsentem rem significat, sed quæ præsens fuit tempore præterito, quod exprimitur non *visi commovere, sed *visi sumus. Sic vidimus aliquoties te pulcherrime ferre fortunam: vidimus denorat præteritum, ferre præsens. Et sic alia nonnulla, in quibus proinde non unum tempus, sed duplex, præsens & præteritum, conjunctim significatur, sicut in illis, subreptum erit, subrepturus fuit præteritum & futurum, Vide notata ad caput superius pap. 69 In reliquis vero Sanctii exemplis Infinitum potest optime transferri in Imperfectum finiti, sicuti ostendimus pag. 73. in memini prædicere.***

- bia fallere tade; *Lusus & immeritos exsecuisse mares.*
 Ibidem; *Vix tangente vagos ferro refecare capillos,*
 Epist. 2. *Doctus & hirsutus excoluisse genas.* Ovid. *Sepè fui mendax pro te, mihi sepè putavi Alba procellosos vela referre notos.* Cicero lib. 4. epist. *Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunam, magnamque ex ea te te laudem adipisci: fac aliquando intelligam, adversa quoque te aequè ferre posse.* Exemplum hoc de præterito est, & futuro. Virgil. *De cælo tactas memini prædicere quercus.* Horat. *Memini quæ plagosum mihi parvo Orbilium dicere.* Plaut. *Epídico; Non meministi me in aurem ad te adferre natali die? Terent. Forma bona memini me videre.* At dicent aliqui, verbum memini non posse jungi præterito: sed non sunt audiendi; quos satis arguit Perſius, dum ait; *Nec in bicipite somniasse Parnasso memini;* [& Cicero; *Meministi me ita distribuisse causam; ego memini summos in civitate nostra fuisse viros:]* Sed ad institutum: Horat. *Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis, Saxa movere sono testudinis, & prece blanda, Ducere quo vellet.* Idem; *Ploravere suis non respondere favorem Speratum meritis.* Cæsar; *Cognita Cæsar causa, reperit à Suevis auxilia missa esse.* Cicero pro Archia; *Ex hoc est hunc numero, quem Patres nostri viderunt divinum hominem Africanum.* Horat. *Fertur Prometheus addere principi limo particulam, & insani Leonis vim stomacho apposuisse nostro.*
 3. Carm. Idem; *Arbiter pugne posuisse nudo sub pede palmam, Fertur, & leni recreare vento sparsum odoratis humerum capillis.* L. unica. D. si tabul. test. nullæ extab. Licet, inquit, postea interierint, competet bonorum possessio; quia verum fuit tabulas extare; pro extitisse. * *Exempla de Futuro.* Cicero At-

* *Exempla de futuro]* Addehis, Plaut. *Agr. II. 4. 36. At-*
 hat

De Partibus Orationis. 77

Attic. Cætera spero proluxa esse. Ibidem; Spero Amare, etiam in presentia pacem nos habere. Idem Fam. Futurum. Nec ille intermisit affirmare, sine mora venire. Idem; Lib. 1. Mihi scito in dies majori curæ esse dignitatem tuam. Lib. 7. Idem; Hi quum se à tanto squalore unius morte liberari intelligerent; omnia ei peragere promiserunt. I. Fam. 10. dem 1. Tuscul. Magna me, inquit Socrates, spes tenet Judices bene mihi evenire, quod mittar ad Virgil. mortem. Virgil. Neque credere quivis, Hunc tantum tibi me discesse ferre dolorem. Livius; Sciant Lib. 1. que, & ita posteris tradant, nullas opes humanas armis Romanis resistere posse. Plin. Adhuc miracula, que indicasse conveniat. Cæsar; Si amplius obsidum velis, dare pollicentur. Valer. Maximus; Furæ 6. Gal. verunt in squalore se esse, quoad Imperator ipsorum reus Lib. 6. effect. cap. 5.

bat reddere, quam extemplo sibi redditum esset. Aulul. I. 2. 30. Nam nostra qui est magister curia, Dividere argenti dicit nummos in viros. Curcul. I. 3. 25. Tu Veni perquirere te vocisti? V. 1. 7. Nego me dicere. Cistell. II. 3. 41. Iustare usque adeo, donec se adjurat anus jam mihi monstrare, sed se agebat quandam mulierem suam benevolentem convenire etiam prius. Mostell. V. 2. 11 TR. promitte, ego ibo pro te, si tibi non libet. TH. Verbero, etiam irides? TR. quare me pro te ire ad cenam autumo? TH. Non enim ibis. Terent. And. II. 3. 5. Sed si tu negare ducere, ibi culpam in te transferes. II. 4. 8. si dices ducere. Eun. III. 3. 13. Credo ei placere ut: speras tu à me avellere. Scil. hoc prædium in. Ovid. Metam. XIV. 250. Ire negabamus, vel tella ignota subire VII. 740. Dum census dare me promitto. Cic. Famli. III. 6. Quæ brevi tempore sibi succedi putarent. X. 24. Ex quo tempore ipse mihi professus est, se venire. Liv. II. 9. Nisi quanta vi civitates libertatam expectant, tanta regna Reges defendant, avari summa infimis. Sic enim ibi distinguendam. XLIV. 27. Nunciaret quinque millium aera tantum uti Regem. Florus IV. 2. Nisi dictis foretur, non se remittere exercitum, Locutionum autem harum, seu Præsentis in significatione Futuri usum etiam in verbis finitis esse frequentem, & nihil præjudicare Grammaticæ Temporum distinctioni superiori capite pag. 67. reddita ratione, ostendimus.

esset futurus. Cato de re rust. c. 5. *Ne quid emisse velit insciens domino, neu quid dominum celavisse velit.*
 Et infra; *Chaldeorum ne quem consuluisse velit.* Horat.
Ne quis humasse velit Ajacem Atrida vetas cur?
 Amavisse. Perius; *Perum, nec nocte paratum plorabit, qui me volet incurvasse querela.* Cicero; *Omnes veremur nimis iracundam futuram fuisse victoriam.* Valer.
 se, futu- 2. Serm. *Maxim. Sed abunde erit ex iis duo exempla retulisse.*
 rum. Pro Mu- 4. Lib. 4. *Lucan. Liceat scripsisse, Catonis Marcia.* Virgil.
 2. Serm. cap. 3. *Magno si peccatore posses Excussisse Deum.* Mart. Con-
 r.en. Lib. 2. *dere victuras tentem per secula chartas, Et nomen flammis eripuisse meum.* Terent. *Ante adeis non fecisse*
 Lib. 1. *erit melius hic convicium: id est, præstabit non*
 epist. 108 *facere ante ades turbam, aut vociferationem.*
 Adelph. Idem Phormio. *Cras mane argentum mihi miles se*
 Act. 3. *dare dixit.* „ [Et Hecyr. *Interdico, ne extulisse extra*
 sc. 2. *ades puerum velis.* Propert. *Tu minitare oculos*
„ subjecta exurere flamma.]

Non leviter advertendum præcipiunt Grammatici, * nullum verbum in infinitivo habere proprium futurum, nam *lecturum esse*, vel *fuisse*, non proprium futurum dicunt, sed per circumloquutionem: solum enim dicunt verbum

* *Nullum verbum in Infinitivo &c.*] Habuere olim in SSERE excusata futura, ut *amassere*. Sed & postea *amaturum esse* &c' licet per circumloquutionem dicta, tamen etiam ut propria Infiniti futura sunt usurpata, ut patet ex eo, quod primitus contra Analogiam constructionis, etiam pluralis Numeri, uti & fœminini Generis Accusativis fuerunt juncta, uti supra ostendimus, sine ulla variatione, tanquam vere indeclinabilia more veris Infinitis proprio. Fore autem rectissime observat Sanctius non esse à *sum*, sed à *sum*. Est autem Præsentis temporis in ratione Grammatica, ut item jam probavimus contra Vossium, licet ejus significatio, quæ nihil ad Grammaticam, per se inclinet in Futurum. Est enim idem quod *fieri*; jam vero, quod jam fit. id brevi post, ut speratur, erit factum, & existet, atque ita, quod *fore* dicimus, id significamus brevi post in rerum natura existiturum.

bum substantivum habere futurum, fore. Sed hoc falsum est. Primum enim, fore non est à sum, sed à suo: deinde fore significat omnia tempora; ut, amare, esse, legere. Ac de verbo esse jam aliqua de præterito, & futuro retulimus exempla; restat ut de fore in præterito, & præsentis proferamus, quoniam de futuro lis non est. Cæsar; *Commissum cum equitatu prælium fore videbat.* Cicero; *Ex qua conficitur, ut certas animo res teneat auditor, quibus dictis peroratum fore intelligat.* Cicero, ut citatur, in Valerium; *Marius quum à Senatu ex urbe repulsus esset, ea, quæ in eum falso constata fuerant, diluere voluit. Quid ita? quia se sine scelere fore intelligebat.* Et rursus; *Quanto robore animi is semper extiterit, qui vitam sibi integram fore intelligit, difficile dictum est.* Laurentius Valla contendit duo futura jungi non posse; ut si dicas, *Fore venturum, & faciendum fore.* In quo dupliciter fallitur; nam neque fore, futurum est; nec venturum, aut faciendum, certum aliquod tempus præfiniunt, ut mox dicetur capite proximo: imo verò duo futura multo melius cohærebunt, quam futurum cum præterito, aut præsentis: quinimo, * si amaturus, esset veri futuri, nunquam dicere possemus, *Amaturus fui;* sed semper, *amaturus ero;* pessimeque locutus esset Cicero: *Non dubito, quin te legente has literas, confecta jam res futura sit.* Sed agamus testimoniis contra Laurentium: Plautus *Casina:* *Lepide dissimulant fore hoc futurum.* Cicero *Attico;* *Deinde addis,* si quid

Fore significat omnia tempora.

1. Gall. 1. de Invent.

Valla error.

* Si amaturus esset veri futuri, & recte dicitur amaturus fui, eram. Cic. famil. V. 10. Similiter, quod futurus eram in eum, tibi emitto. Et aliud est amaturus fui, aliud amaturus ero, aliud amans sui. Sed & supra ostendimus, sæpe in una locutione duplex exprimitur tempus, quod & sic in amaturus fui.

si quid secus, te ad me fore venturum. Idem pro Milone; Nihil horum vos visuros fore. Liv. Aut sub pellibus habendos milites fore. Idem; Eo quoque mittendos fore legatos. Idem Nam id Corneliae magis familiae, quam urbi Romanae fore erubescendum. Sed ut ad rem; non negaverim de infiniti temporibus cogi nos aliquando propter inopiam temporum, & distinctionis causa, sic distinguere tempora; ut *Amare*, *esse*, *legere*, sint omnino praesentis; & *Amarisse*, *fuisse*, *legisse*, praeteriti; & *fore* futuri. Id contingit ferè in verbis famæ, aut linguæ; ut, *ajunt*, *ferunt*, *fertur*, *dicunt*, *dicitur*, *affirmo*, *scribo*, & similia: ut, *affirmat non solum venire regem, sed venisse jam: dico esse periculum, atque etiam fore: dixit se dedisse pecunias, & dare, & daturum*. Cicero lib. 7. epistolarum; *Scrispit ad me Cæsar perhumaniter, nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certè fore*. Idem lib. 3. Sequitur illud, *ut te existinare velim mihi magnæ curæ fore, atque esse jam, &c.* Idem libro 3. de Oratore, in ultima pagina; *Quem quidem ego confido omnibus istis laudibus excellentem fore: & Crassus; Fore dicis? Esse jam dico, & tunc judicavi, &c.* Idem libro 13. epistolarum. *Sperare tamen videor, Cæsari collegæ nostro fore curæ, & esse, ut habeamus aliquam Rempub.* Ibidem; *Tua sponte amicum Lacedæmonii, & esse, & fore.* Idem pro Baldo, in calce; *Tum etiam illud cogitatote, sic vivere, ac vixisse Cornelium, ut &c.* Idem lib. 10. Epistol. *Quam & esse jam, & futuram amplissimam intelligo.* Cæsar. 3. Civil. *Pompeji sannam esse, ac fuisse semper voluntatem, ut componerentur.* Catull. *Tibi hæc fuisse, & esse cognitissima, scilicet, ait.* * In iis om-

Epist. 12.

* In iis omnibus mihi videntur &c.] Non tamen sunt distincta & diversa verba, sed unius verbi distincta & diversa tem-

Lib. 47.

Lib. 6.

Lib. 8.

Quando
infiniti
verbi
tempora
distinguan-
tur.

omnibus mihi videntur distincta esse verba :
 ut si dicas ; laudare , & extollere ; currere , & ri-
 dere ; sic esse , & fore : nam fore non est à sum, Fore, nã-
 nec fuisse, sed à verbo suo, quod semper ma-
 gis inclinat ad futurum tempus sua natura : plus futu-
 & hoc magis meam opinionem confirmat ; rum si-
 tempora infinita indiscreta esse, nisi aliquid, gnificat.
 accedat, quo discernantur ; nam me amare, Verbi in-
 intelligis esse singularem ; nos amare, pluralem. finiti
 Sic Cicero ad Atticum distinxit duò præsen-
 tia personalia, quasi unum esset præteritum, non di-
 alterum præsens, dum inquit ; Cupio, & jam singulam-
 pridem cupio, Alexandriam, reliquamque Egyptum tur, nisi
 visere. Sed quid si respondeam, esse aliquas per acci-
 orationes, quæ quum eisdem verbis enuntien-
 dens.
 tur, sensu tamen distinguantur ? Ut si dicas : Præsens
 Vir bonus nulla læcessitus injuria ab amicitia recedit, personale
 Vir malus nullu læcessitus injuria ab amicitia re- cum si-
 cedit. Hic significas discedere, illic non di- gnifica-
 scedere. Sic in exemplis citatis * sunt aliqua, tione
 F quæ præteritib²

tempora hæc venire & venisse, dedisse, dare, & daturum
 esse, vivere & visisse, quæ etiam in memoratis exem-
 plis apparent. Neque ergo unius Infiniti diversæ termi-
 nationes sunt indiscretæ ratione Temporum in arte Gram-
 matica, licet aliquando, ubi nullum ambiguitatis & ob-
 scuritatis periculum, promiscue usurpari videantur, plane
 sicuti mox in allatis ex Cicerone verbis cupio promiscue
 in præsentis & præteriti temporis significatione usuturari.
 Quapropter quum tamen id ipsum in ratione Grammati-
 ca perseverat esse & haberi præsentis proprie Temporis,
 nulla causa est, quin idem statuat de ejus infinito cupere,
 licet & hoc aliquando promiscue adhibeatur.
 * Sunt aliqua, quæ distinguant &c.] At cum liquida tempo-
 rum distinctione opus est, & cum Scriptores etiam revera
 distincta ea voluerunt, quæ causa, cur in ea distinctione,
 præsentis, tum præteriti perfecti, ac futuri magis pro-
 pria sit terminatio una quam altera, eaque in distinctio-
 nis necessitate nunquam illæ occurrant confusæ, nisi quod
 in arte Grammatica ipsæ per se & in se habeant distinctio-
 nem

quæ distinguant ea duo tempora, quæ absque illis promiscue poterant apponi: ut illud; *Magnæ curæ fore, atque esse jam*: in reliquum infiniti verbi tempora confusa sunt, & à verbo personali temporis significationem mutuantur; ut, *cupio legere, seu legisse, præsentis est; cupiurus legere, seu legisse, præteriti; cupiam legere, seu legisse, futuri. In Passiva vero, Amari, legi, audiri, sine discrimine omnibus deserviunt; ut, voluit diligi; vult diligi; cupiet diligi. De Amatum iri, vel ire, postea dicemus.*

Amari, emittian temporum significationem habet.

Lib. 3.
cap. 11.

CAP. XV.

Singula participia omnia tempora adsignificare.

Participia sunt nomina verbalia.

* **P**articipia non dicuntur, quod partem capiant à verbo, partem à nomine; sed quod à verbo partem capiant, quum

nem temporum, cui semper attendant scriptores, quum opus est tempora distingui. Ut taceam nisi Infinitam etiam haberet sua tempora, non tam constantem fore in omnibus verbis triplicem ejus formam, cujus nulla potest esse ratio & usus, quam necessitas triplicis temporis, præsentis, præteriti & Futuri, per eas denotandi. Adde quod clarissima trique est temporum distinctio in Infinitis in Græca lingua, cui Latina suam originem debet, ut & quod Latini in maxime emphatica temporis designatione, eodem modo urebantur Infinito ac finito, veluti quum dicebant *vixit, fuit*, pro mortuus est. Plaut. Bacchid I. 1. 43. *Vixisse nimio satius est jam, quam vivere.*

* Participia non dicuntur, quod &c. Participium dicitur à *Particeps*, ut *Principium* à *Princeps*, & est revera nomen Adjectivum, quod genera, casus, & gradus, seu omnia, quæ Nominibus accidunt, habet; Verbo autem est particeps alicujus rei, seu partem capit à Verbo. At quam partem? Nullam profecto aliam, quam adsignificationem tem-

po-